

468

JÓ SZERENCSE

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati heti szaklap.

I. ÉVFOLYAM.

II. KÖTET.

SZERKESZTI:

LITSCHAUER LAJOS,

kir. főmérnök,

a selmeczbányai m. kir. bányaiskola ügyvezető szaktanára.

Selmeczbánya, 1908.

GROHMANN GYULA KÖNYVNYOMDÁJÁNAK NYOMÁSA.

MEFŐKÖNYVTÁR
2004
LELT-ELLENŐRZÉS

Tartalom-mutató

a második kötethez.

(A számok az oldalokat jelölik. Csillaggal jelölt cikkekhez rajzok vannak csatolva.)

Vezető cikkek: 110, 134, 253, 477.

Életrajzok, haláljelentések, nekrológok, megemlékezések: Cotta Bernhard emlékezete.* 2.

Popovics Sándor és Szerényi József.* 25.

Cseh Lajos kir. bányatanácsos 1840—1908.* 45.

Kászonjakabfalvi László József. 1834—1908. 78.

A »Szabó-emléktábla« leleplezése. 94.

Szentmiklósi dr. Szabó József. 1822—1894.* 165.

Zágoni Jákó Gyula. 1857—1908.* 237.

Remenyik Károly. 1870—1908. 293.

Lupény, Petrozsény, Vajdahunyad, Gyalár. 317.

Főcikkek: A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez. Irta *Ns.* 3. — Irta *Kellner Aurél*, 27. — Irta *Vörös József*, 111, 135, 149, 321, 343, 359. — Irta *Kellner Aurél*, 376, 399. — Irta *Toarniczky József*, 461, 478.

A bányageológiai felvételek rendszere. 47, 62.

Vasérczkivitelünk korlátozása. 197.

Bányajogunk kodifikálása. Irta *Dr. Fehér Manó*, 200., 221, 239.

Mentés a bányászatban. 269, 298, 341.

A végrehajtási novella. Irta *Dr. Fehér Manó*, 357, 373, 398, 413, 430, 445.

Tárca: Kusza sorok. Irta *Révy Károly*. 270.

Tudomány-Gyakorlat: A Haniel és Lueg-féle kastpíhentető.* 6.

A Flottmann H. gépgyári cég négy kőzetetfúrógép különlegessége.* 29.

Gőzkazán, sülyesztett lépcsős-rács-előtűzeléssel, földes barnaszén és hasonló tüzelőszerek számára.* 50.

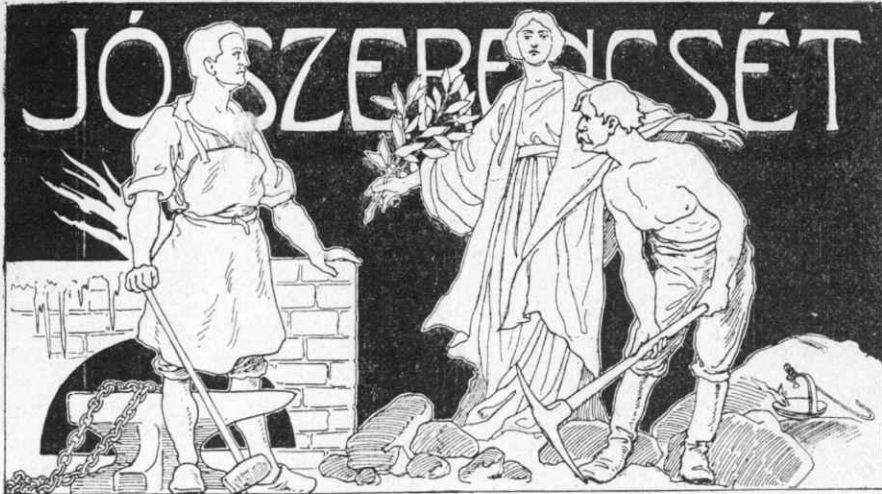
Mai bányamunkásaink. Irta *Hs.* 32, 52.

Uj villámos bányalámpák. 64; I. Az uj elektromos Dräger-sisaklámpa.* 64.; II. Villámos biztosító »Orix« bányalámpa.* 94, 113.

Érczet őrölő malmok.* 79, 96, 115.

A fának jelentősége és hasznosítása a bányamivelés körzetében. 83, 99, 140, 204, 226, 243, 275, 301, 363.

- Pőrölyös közetfúrógépek különös tekintettel a Flottmann H.-féle szerkezetekre és a Westfália-gépekre.* 136, 151, 202, 224.
- Nagyvasolvasztók kiszámítása és szelvényméretezése. Irta *Ehrenwerth J.** 242, 272, 300, 323, 378, 432, 447.
- A Drägerlámpa.* 345, 361.
- Simplex mélyfúróberendezés.* 379, 401, 415.
- A Rost-testvérek univerzális bányamérői feszítője és központosító készüléke.* 403, 417, 434, 449.
- Széntelepek felkutatása. 464, 479.
- Szemle*: Bányamivelés: 10, *11, *35, 55, 67, 101, *118, 141, 153, 194, *206, *227, 245, *277, *303, 325, 347, 364, *382, 405, 419, 437, 450, 466, 481.
- Köszén és érczelőkészítés: 12, 37, 69, 119, 154, 209, 280, 327, 384, *406, 437, 451, 466, 482.
- Bányajog: 13, 194, 307.
- Bányamérés: 384.
- Vaskohászat: 13, 37, 55, 69, 101, 120, 142, 154, 280, 307, 349, 366, 384, 408, 420, 451, 467, 483.
- Fémkohászat: 13, 57, 120, 209, 308, 351, 438, 452.
- Gépészet: 14, 38, 57, 69, 84, 102, *121, 143, 155, *211, 230, *246, 263, *280, *308, *327, 366, 385, 409, *420, *438, 452, *467.
- Elektrotechnika: 38, 84, *155, 281, 310, 409, 422, 453.
- Építészet: 15, 38, 70, 103, 213, 231, *264, 310, 329, 409, 453, 468.
- Tekhnológia: *143, 248, 281, 310, 330, 351, 367, 386, 409, 422, 469, 484.
- Közgazdaság: 16, 38, 71, 84, 104, 128, 145, 157, 195, 213, 231, 248, 283, 310, 330, 368, 387, 410, 423, 440, 453, 470, 485.
- Hírek*: Személyi hírek: 39, 44, 58, 60, 72, 76, 86, 92, 104, 108, 125, 146, 159, 195, 214, 233, 249, 266, 285, 311, 331, 352, 368, 390, 411, 423, 440, 454, 471, 485.
- Híradások: 17, 39, 58, 72, 87, 105, 125, 147, 159, 195, 214, 233, 249, 267, 286, 311, 331, 353, 368, 390, 411, 424, 440, 454, 471, 486.
- Munkásmozgalmak: 18, 41, 59, 90, 106, 148, 160, 217, 235, 251, 312, 334, 353, 370, 391, 425, 442, 489.
- Balesetek: 19, 41, 59, 72, 91, 106, 127, 148, 161, 218, 252, 334, 370, 392, 412, 425, 455, 475, 489.
- Közlekedés: 19, 42, 91, 107, 161, 335, 354, 455, 475.
- Bányaiskolai ügyek: 161, 335.
- Irodalom: 20, 42, 107, 127, 162, 335, 426, 456.
- Különfélék: 43, 60, 91, 129, 235, 336, 393, 426, 457, 475, 490.
- Kérdések válaszok: 20, 44, 252, 312.
- Közérdek: IX. 21, X. 131, XI. 163, XII. 119, XIII. 287, XIV. 313, XV. 337, XVI. 355, XVII. 371, XVIII. 395, XIX. 427, XX. 443, XXI. 459, — 476, XXII. 491.

TÁRSADALMI, MŰSZAKI, Bányászati és Kohászati HETI SZAKLAP.

SZERKESZTI:
LITSCHAUER LAJOS

kir. főmérnök, a selmeczbányai m. kir. bányaiskola
ügyvezető szaktanára.

Megjelenik: Minden vasárnap.

Előfizetési ára: Havonként egy korona.

Cotta Bernhard emlékezete.

Október 24-én lesz száz esztendeje annak, hogy *Cotta Bernhard* hazánk bányászatanak barátja és szorgalmas ismertetője Zillbachban (Szászország) született, a hol apja, Cotta Henrik, erdőmester volt és erdészeti magánintézetet tartott. Szeptember 14-én lesz huszonkilencz

esztendeje annak, hogy *Cotta Bernhard*, a freibergi bányászati akadémia tudós tanára Magyarország és Erdély érczbánya-telepeinek szorgalmas kutatója, hazánk bányász-helyeinek alapos ismerője, a geologia nagy szorgalmú és páratlan tehetségű művelője s az érczek telepisme-

rete tudományos rendszerének megalapítója, hosszas szenvedés után, csendes megadással, fájdalom nélkül, Freibergen elhunyt.

Kötelességet teljesítünk: midőn a nagynevű tudós emlékét olvasóközönségünk előtt megújítjuk, midőn lapunk vezető helyén emlékezünk meg *Cotta Bernhardról*, ki igen sokban hozzájárult ahhoz, hogy a nagy külföldi figyelme, a múlt század közepe táján, hazánk érczekben gazdag vidékei felé fordult. »És Németország e nagyérdemű tudósa, rokonérzésünk megnyilatkozását csakugyan meg is érdemelte: szerette hazánkat, szerette népét s szerette földét, ezt a Kárpátok övezte nagy területet, s valahányszor szerét ejthette, nem mulasztotta el, hogy meg ne látogassa.«

A »természettudományi Közlöny« 1880. évi folyamában *Pethő Gyula* emlékezett meg *Cotta Bernhardról*. Most mi ragadjuk meg az alkalmat, hogy elsőnk legyünk azok sorában, kik *Cotta Bernhard* emléke előtt meghajolnak.

»*Cotta* mintegy tizenkét évi időközben, nem kevesebb mint hétszer utazta be Magyarországot egyes részeit.«

»Tanulmányainak és kutatásainak tárgyai főképpen a magyar bányavidékek voltak, a melyekről több becses értekezést írt; később pedig egyik nagyobb utazása után, midőn Magyarországnak északi és északkeleti s Erdélynek nyugoti részeit járta be, legfőképpen az ércztelepeket tanulmányozva, terjedelmesebb önálló művet is adott ki »Magyarország és Erdély ércztelepei« czim alatt. Sőt ekkor igen megszeretve festői fekvésű bányavidékeinket, felhasznált egy kedvező alkalmat és a szintén Magyarországon utazott *Jossa Henrik* orosz altábornagy csinos tollrajzaihoz élénk ismertetéseket írt kilencz nevezetesebb és különösen szép fekvésű bányahelyről s szövegét a rajzokkal együtt, kisebb albumszerű kötetben adta ki, a mint mondja, a kevéssel előtte megjelent szakmunka festői függelékeül.«

»Magyarország és Erdély bányavidékei« ugymond e könyve előszavában »nemcsak a geologusra és a bányászra nézve igen tanulságosak, de a természet egyszerű barátját is gazdag élvezetben részesítik . . .« »Majd Vöröspatakról és vidékéről szólva, ő hozta először forgalomba, *Erdély Eldorádója* elnevezést.«

Fentartva magunknak a jogot, hogy *Cotta Bernhard* születésének századéves évfordulóján emlékeztetének újabb sorokat szenteljünk, ma arczképét közöljük s jelezzük, hogy emlékét a fiatalabb nemzedék előtt is megörökítendő, »Ungarische und Siebenbürgische Bergorte« czimű, Lipcsében, 1862-ben megjelent munkájának lehetőleg hű fordítását, az eredeti rajzok hű másolatával legközelebb olvasóink rendelkezésére bocsátjuk.

A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.

Minden jog fentartva.

A »Jó Szerencsét« 25-ik számában a selmeczbányai m. kir. bányaiskola ügyvezető szaktanára a bányásziskolák ujjaszervezésére vonatkozó javaslatnak leközlése után annak a nézetének ad kifejezést, hogy a bizottság által kontemplált ja vaslat mint általános bányásziskolai rendszer teljes egészében elfogadható, kívánatosnak jelzi azonban, hogy egy felső foku bányásziskola is szerveztessék azok számára, a kik az alsófoku bányásziskolát elvégezvén, gyakorlati előképzetségük, szorgalmuk, tehetségük és tanulmányaik alapján további képzésre alkalmasak. Litschauer ügyvezető szaktanár ur véleménye szerint ezen felsőfoku bányásziskola növendékei egy évig tartó speciális tanulmányok révén arra a különleges szakra szereznének külön képesítést, a melyre a legtöbb hajlandóságot mutatnak, vagy a melyre őket gyakorlati előképzetségük specialiter predesztinálja.

Hogy Litschauer szaktanár úr mely speciális szakokra tartja szükségesnek a felsőbb foku kiképzést, legutóbbi közleményéből nem tűnik ki, s így lehetséges, hogy alábbiak az ő programjában is befoglaltatnak, nehogy azonban véletlenül az irodai szolgálat, s ezzel egyetemben az egész kezelési szak is azon szolgálati ágazatok közé soroztassék, a melyeknél elegendő lesz az alsófoku bányásziskola bevégezése, szükségesnek és időszerűnek találok már most fölszólalni a bányászati kezelési szak érdekében.

A midőn tehát a fölvetett indítvány folytán ezen üggyhöz a kezelési szolgálat szempontjából hozzászólni óhajtok, kérem az illetékes köröket, nemkülönben a kezelési szakban dolgozó társaimat is, hogy szerzett tapasztalataimból folyó egyéni nézetemet abban a jóakaratu figyelemben részesítsék, a mely jóakarattal én ezt a szolgálat javára értékesíteni igyekezem.

Mint a kezelési szolgálatnak egyik munkása régóta figyelemmel kísérem ezen szolgálati ágazatnak viszonyait, s megfigyeléseim arra a meggyőződésre vezettek, hogy a kezelési szolgálat nem mindig és nem mindenütt részesül abban a figyelemben, a melyre hivatásánál és a közszolgálatban való résztvételénél fogva számíthatna. Ennek okát egyrészt a szolgálati viszonyokban látom, másrészt és főleg azonban abban a körülményben is, hogy a kincstári bányászatnál a kezelési szak mint ilyen külön előképzetséghez kötve nincsen. A bányásziskola bevégezése a bányászatnál létező kezelőtisztai állásokra nézve a törvényes minősítés tekintetében a középiskolák négy alsó osztályának bevégezésével egyenértékűnek tekintetik ugyan, ezt az előképzettségét azonban a jövőben t. i. a bányásziskolák ujjaszervezése után csak abban az esetben tartanám megfelelőnek a kezelőtisztai állásokra való képesítésre, ha az alsófoku

bányásziskolának elvégzése után egy évig tartó külön kezelési tanfolyamnak elvégzése kívántatnék meg.

A pénzügyi kezelési szolgálatban, a hol a tisztviselők kizárólag irodai kezelést (iktatást, kiadást, irattározást) végeznek, a törvény négy középiskolát és a kezelési szakvizsga letételét kívánja meg, a telekkönyvvezetők szintén szakvizsga letételére vannak kötelezve. A mai korban és a szolgálatnak mai viszonyai között úgyhiszem a bányászati kezelési tisztviselőtől is fokozottabb kiképzést lehetne megkívánni, s ezért a jövőben szervezendő alsófoku bányásziskolának elvégzését egymagában mint a kezelési szak előképzettségét nemcsak keveselném, de a szolgálatra s még inkább a kezelési tisztviselői állásra nézve más hasonló szakmájú tisztviselőkkel szemben lealacsonyítónak is tartanám; időszereünnek találnám ennél fogva most, mikor a bányásziskolák újjászervezése van szőnyegen, hogy a bányásziskolán *egy évi külön tanfolyam szerveztessek a kezelési szak részére is.*

Ez maga után vonná természetesen a kezelési szaknak az üzemi szolgálattól való teljes elkülönítését, a mi azonban mindkét szolgálati ágazatra nézve csak előnyös lenne.

Az utóbbi időkben ugyanis a műszaki tisztviselők részéről hangzott föl panasz a miatt, hogy üzemi altisztek neveztettek ki kezelési tisztviselőkké, mi által oly egyén vonattak el az üzemi szolgálattól, a kiknek ott jó hasznát vették, az ily kinevezés tehát előnnyel járhatott a kezelési szolgálatra, de az üzem határozottan károsult.

Ez különösen most bir fontossággal, a mikor megfelelően képzett üzemi altisztek nincsenek fölös számban, s arra a jövőben sem igen lehet kilátás.

Hogy az üzemi altisztek ez idő szerint szívesen mennek át a kezeléshez, annak természetes oka az, hogy mint kezelési tisztviselők jobb javadalmazásra számíthatnak, ezért, hogy az üzemi szolgálat ne szenvedjen, kívánatos, sőt indokolt lenne, hogy az I. osztályu üzemi altisztek fizetése megfelelően (legalább 2400 koronáig) emeltessék, a mi arra serkentené az altiszteket, hogy az üzemi szolgálatban kitarva, annak szenteljék egész tevékenységüket, s ne hagyják ott az üzemi szolgálatot 200—300 K. többletért.

A kezelésnek az üzemi szolgálattól való különválasztása eredményezné azt is, hogy mindkét ágazat a maga javára képezné ki embereit, s egyéni érdekek sem lennének sértve.

A kezelési tisztviselőknek fokozottabb kiképzését a szolgálat érdekében levőnek találom, mert a bányászati kezelési tisztviselők — a mint tudjuk — nem csupán szorosán vett irodai munkát végeznek, hanem legnagyobb részben alkalmaztatnak mint számvivők, anyagkezelők, a nagyobb hivataloknál avagy az igazgató hatóságoknál alkalmazottak pedig

segédkeznek az adminisztratív teendők ellátásában (fogalmazásban) is; mindezen munkakörök tágabb ismeretkört kívánnak meg, s feltételezik a fennálló utasítások és szabályok teljes ismeretét. Miután pedig a fentebb említett munkakörök bármelyikében a kezelőtisztnak birnia kell — legalább elméletben — a bányászati illetve kohászati általános szakismerekkel is, a bányásziskola elvégzését a kezelési szakra nézve ezután is föltétlenül szükségesnek találok, azzal a hozzátoldással azonban, hogy a kezelési tanfolyamra az alsófoku bányásziskolának csak azon végzett növendékei iratkozhatnak be, a kik előzőleg legalább négy középiskolai osztályt végeztek; ezen feltétel alól természetesen, különös méltánylást érdemlő esetekben a bányásziskola ügyvezetőségének indokolt véleménye alapján a bányagazgatóság esetleg a nagyméltóságu magy. kir. pénzügyminisztérium fölmentést adhatna.

Az alsó középiskolai végzettséget szükségesnek találok a következő okokból:

1. azért, hogy a hallgató a kezelési tanfolyam tárgyainak megértéséhez szükséges előismeretekkel birjon, miután ezeket az alsófoku bányásziskolán nem lenne módjában elsajátítania,

2. azért is, mert mint tisztviselői állásra képesítendő egyéntől megkivánható, hogy a törvényben is előirt minimális alaki képzettségét ki-mutassa; önként értetvén, hogy a szervezendő alsófoku bányásziskola, mely valószínűleg csak alárendeltebb altiszti állásokra fog képesíteni, a középiskolák négy osztályának elvégzésével vagyis az alsófoku tisztviselői minősítéssel egyenértékű nem lehet.

A kezelési tanfolyam hallgatói részére néhány ösztöndíjat kellene rendszeresíteni abból a célból, hogy a kincstári szolgálat részére szükséges munkaerő biztosíttassék.

A kezelési tanfolyamnak tárgyai lennének nézetem szerint:

1. az irodai kezelés, általában a bányászati adminisztráció,
2. állami számvitel, különös tekintettel a kincstári bányászatra vonatkozó utasításokra (pénztári és anyagkezelés, társ pénztári számvitel stb.)

3. a m. kir. pénzügyminiszterium ügykörére vonatkozó szolgálati szabályok, továbbá a bányagazgatóságok és főbányahivatalok, nemkülönben az ezek alá rendelt hivatalok ügyköre,

4. a bélyegtörvények ismerete legalább abban a mértékben, amint az a pénzügyi kezelési szolgálatban kívántatik.

Az 1. és 2. alatt említett tárgyakat, mint legfontosabbakat és a kezelési szolgálatban nélkülözhetetleneket a lehető legnagyobb terjedelemben kellene előadni.

Miután az elméleti oktatás céljára elegendő lenne napi 3—4 óra, délután a hallgatók kezelési szolgálatot teljesíthetnének a bányásziskola

székhelyén lévő bánya vagy kohóhivataloknál, a mely szolgálatért mérsekelt díjazást is kaphatnának.

A tanfolyamot végzett hallgatók megfelelő bizonyítvánnyal ellátva a bánya vagy kohóhivataloknál (bányaigazgatóságnál, esetleg bányahatóságnál) nyernének elhelyezést mint kezelési növendékek vagy gyakornokok. Legkevesebb két évi ily gyakornoki szolgálat kikötendő volna s ennek letelte után, ha egyébként üresedés lenne, irodasegédökké (altisztekké) lennének a növendékek kinevezhetőek, még pedig az altisztek jelenlegi fizetési rendszere szerint a II. fizetési osztály 3. fokozatának megfelelő illetményekkel. Ebben a minőségben a kellő gyakorlati jártasság elsajátítása után és üresedés esetén azután idővel a kezelősegéd-tiszti állásra neveztetnének ki.

Ugyhiszem a bányásziskoláknak ilyenét kiegészítése hasznára lenne a szolgálatnak, még pedig a kezelésnek és az üzemnek egyaránt.

Végül szükségesnek találok külön is kiemelni azt, hogy ezen javaslatom a mostani rendszer szerint végzett bányásziskolai tanulókra nem vonatkozhat, a mennyiben azokat a bányásziskola elvégzése képe-síti a kezelési tisztviselői állásokra is.

Ns.

□ □

A Haniel és Lueg-féle kast-pihentetők.

(Két szöveg-rajzzal.)

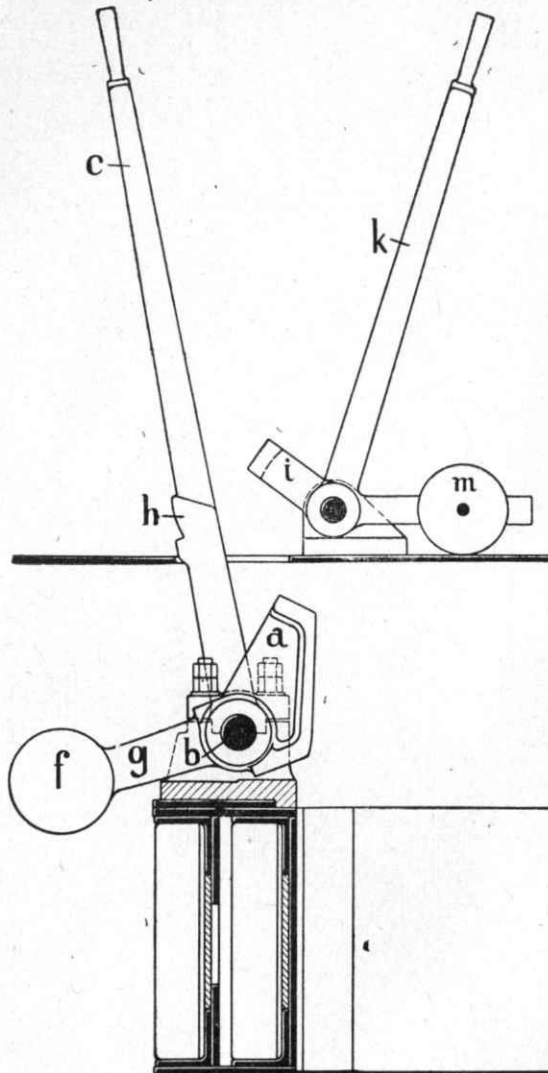
A *kast-pihentetők*, vagy a mint azokat általában nevezni szokás, a *kasszék* két egymástól merőben eltérő szerkezet-alakban vannak az aknán át való szállítás üzemébe beállítva. A régibb szerkesztés alakoknál a szállító kas csak úgy bocsátható le az aknába, ha a kasszék megnyithatása végett, azt lebocsátása előtt kissé megemeljük; az újabb konstrukcióknál a pihentető a szállító kast leszállásában nem akadályozza. A gyakorlat emberei nem szeretik, a pihentetők azon szerkesztés alakjait, melyek csak megemelt kas alatt húzhatók vissza az akna nyitott keresztoszérvényéből és a tömeges szállítás mindinkább követelően fellépő gyorsasága érdekében inkább az újabb, a megnyitást illetőleg a visszahúzást, a szállító-kas megemelése nélkül is megengedő konstrukció-formáit kedvelik s csakugyan alig találunk már szénbányauzemet, a mely a régi és elavult kasszékéket nem cserélte volna fel az újabb hidraulikus, vagy a legmodernebb Haniel és Lueg-féle kast-pihentetőikkel.

Nem lehet feladatomban itt a régiebb kasszék különböző szerkezeteit bemutatnom de még a hidraulikus kasszékokról sem akarok itt részletes leírásokat közölni; minden bányamivelésben megtalálhatók azok s elegendőnek tartom megemlíteni, hogy a legegyszerűbb azon emelő kasszék-szerkezet, a melynél erős, kovácsolt vasból készült és az aknaoldalakhoz forgathatólag beágyazott bütykök képezik a szerkezet főalkotórészt. E bütykök, rendes állásukban szintes fekvéssel beleérnek az akna nyitott üregébe és ezen állásukban, csapjaik megfelelő kinyúlásai által vannak rögzítve. Ha a szállító gép a kast, az aknából kiemeli és útközben ily bütykös kasszék mellett elhalad, a bütyköket megemeli és az akna oldalai mellé visszaszorítja. A bütykök, a kas mellett való elhaladás után eredeti szintes helyzetükbe visszazállanak és a reájuk esetleg lebocsátott kas fenéke vagy pallója alá érven, annak nyugvó helyéül szolgálnak. Ha a kas ilyen csapó padról mélyebb szállító szintekre lebocsátandó lenne, azt a szállító gép segítségével kissé meg kell emelni, hogy a csatoló munkás a bütykökkel összekötött emelő segítségével ezeket visszafordíthassa annyira, hogy a kas mellettök elhaladhasson. A hidraulikus kasszék elvét röviden a következőleg lehet körvonalozni: A kasok fenéke alá nyúló s azokat felfogó bütykök vagy karok, nem a forgáscsapok szilárd kinyúlásai, hanem hidraulikus nyomás alatt álló ramácsok által rögzített szerkezetek. A mint az erőviz nyomása, szelep vagy csap megnyitása útján megszűnik, a kas súlya működésbe lép és a bütyköket vagy karokat leszorítja. Főelőnye e szerkezetnek az, hogy a kast a pihentető megnyithatása végett nem kell megemelni.

A Haniel és Lueg gépgyári cég Düsseldorfban két kasszék konstrukciót hozott forgalomba, melyeknek régiebb alakját Köhler és Treptow bányamivelésben nyomán ismeretesnek tételezhetem fel annál is inkább, mivel az évek hosszú során át teljesen bevált és sok száz aknába be van építve. Az újabb Haniel és Lueg-féle kasszék különösen akna-rakodók céljait szolgálják és úgy vannak szerkesztve, hogy a régiebb ilyen kasszék ellen felhozott összes kifogásokat eliminálva még a kastpihentető gondatlan kezelése által okozott ütődés esélye ellen is tökéletesen biztosítja. A kas, leszállása közben történhető heves és így veszedelmes ütődésének lehetősége az által van megszüntetve az új szerkezetnél, hogy a *kepek* ellensúlyos emelőkkel vannak összekapcsolva, a melyek azokat, mihelyest magukra vannak hagyva, oly állásba hozzák, hogy a pihentető támasztók a szállító kast ne közelíthessék meg. Ha az üzem menete azt követeli meg, hogy a kasszék működésbe lépjenek, minden esetben, előbb, valamely kézi emelőnek áthelyezése útján a megfelelő helyzetbe hozandók. Ezen helyzetben való megmaradásukat megfelelő reteszelő-szerkezet biztosítja, a melyet a hozzá tartozó kar szoros tartásával zárni lehet. A mint a retesz karját elbocsátjuk az, önmű-

ködőleg megnyílik és a *kepek* támasztói ismét visszatérnek eredeti vagyis nyugvó állásukba. A becsatolt két rajzban a Haniel és Lueg-féle támasztót, a kapcsoló emelőt és a hozzátartozó reteszelő szerkezetet mutatom be, megjegyezvén, hogy az 1. sz. rajz a konstrukciót nyugvó, a 2. sz. rajz a készüléket működő helyzetben szemlélteti.

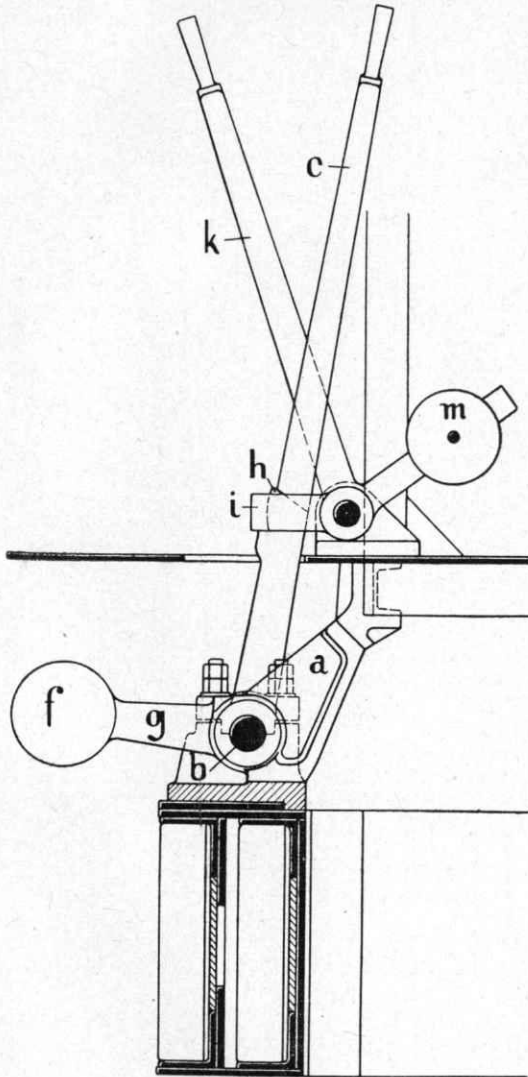
A szállító osztály két ellentétes oldala mindenikéhez egyegy *b* görönd van szerelve. Az *a* pihentető-támasztók a *b* göröndökhöz vannak erősítve úgy, hogy betolásuk, illetve kihuzásuk a görönd forgatása útján történik. A támasztók betolására az egyik göröndre felékelt *c* kézi emelő szolgál, a mely a *d* rúd és a másik görönddel szorosán összekötött *e* emelő kar közvetítésével, az utóbb említett göröndöt is elfordítja. A *b* göröndökre ezenkívül még az *f* ellensúlyos *g* emelő karok is fel vannak húzva. Az *f* ellensúlyok behatása alatt a *b* göröndök illetve az *a* támasztók az 1. sz. rajzban vázolt állásban maradni és ebbe a helyzetbe visszatérni kényszerülnek, mielőtt önmagukra hagyatva maradnak.

1. sz. rajz

Az elreteszelő készülék, a mely a *kepek* működés helyzetükben való megtartását biztosítja, a 2. sz. rajzban *c*-vel jelzett emelő alkotórészét képező *h* bütyökből és az *i* emelőből áll. Az *i* emelő, mely a *k* karral és az *m* ellensúlylyal össze van kötve, oly villa alakjával bir,

melynek karjai, végeiken kiugrásokkal vannak ellátva. Ha az emelők a 2. sz. rajzban bemutatott állást foglalják el, az *i* emelőnek karjai a *c* emelőt körülfogják, mi közben az *i* emelőnek kiugrásai a *h* bütyökhöz úgy hozzásimulnak, hogy a *c* emelőt a megkívánt helyzetben mindaddig fogva tartják, míg a *k* emelő jelzett állásában megmarad.

2. sz. rajz.

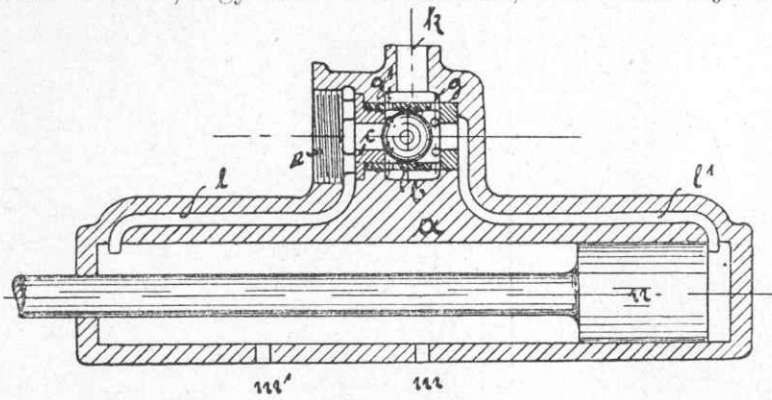
kengyelt lehet állítani, a mely a *c* emelő felső részén át fektetve, ellensúlyozva lesz.

Kiszolgálását a szerkezetnek röviden a következőleg lehet jellemezni. Ha a kasnak a kasszékra való ráállítását kívánja meg a szállítás üzem menete, a *c* emelőt mindenkéül az 1. sz. rajz által mutatott helyzetbe és a 2. sz. rajz által jelölt állásba kell hozni, mire a *k* emelőt is átváltva, ezt, kézzel szoroson fogva tartani kell. Miután a kasnak megemelése megtörtént, a *k* emelőt el kell bocsátani, mire ez az *m* súly hatásának engedve, nyugvó helyzetébe, (1. sz. rajz) visszatér. Ez által a *c* emelő is felszabadul úgy, hogy az *a* támasztókkal együtt oly helyzetbe kerül, a mely helyzete folytán a kast, lefelé haladó útjában nem akadályozza. Hol a hely viszonyai a *k* emelő szerelését nehezítik, az emelő helyébe

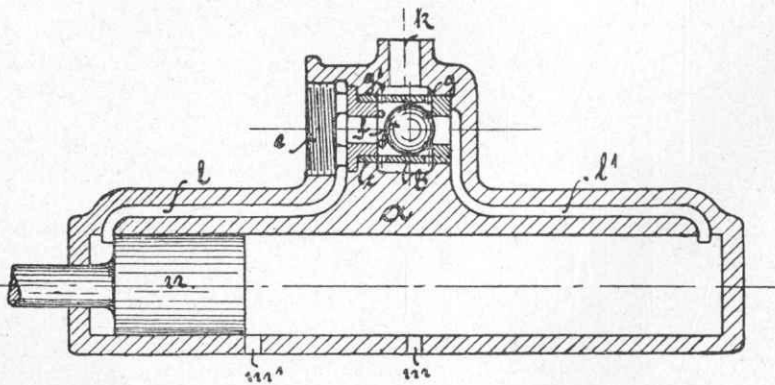

Bányamívelés.

Golyós kormányzó szerkezet, mint a Flottmann-féle kőzetfűrőgépek különlegessége. (L. a becsatolt rajzvázlatokat.) Az új kormányzó szerkezetnek a működés-módját a következőképpen lehet körvonalozni. Feltéve, hogy az n munkaramács, a 1. számú rajzban be-

1. sz. rajz.

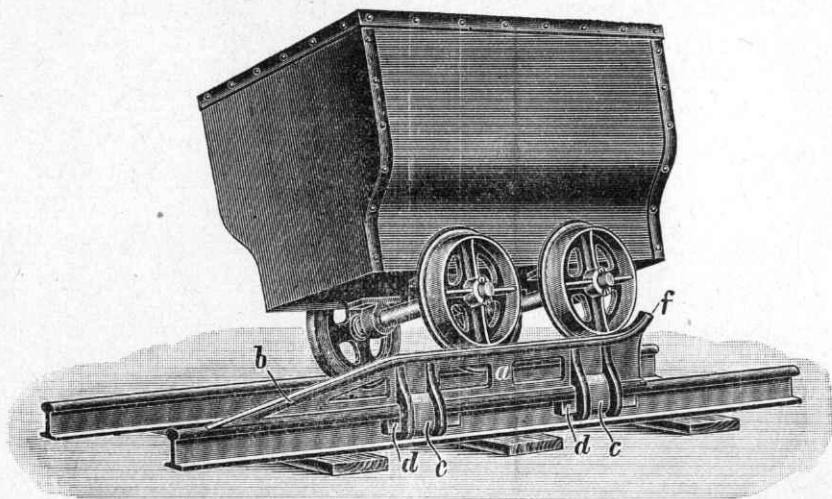
2. sz. rajz

mutatott helyzetben van és így legszélsőbb jobb felé eső állását elfoglalta, miközben az f golyó az L csatornát elzárja, az Ll csatornát pedig megnyitja, akkor a nyomószert n -től, g -n át, a c vezető-tok jobboldalára kerülhet, innen pedig Ll -en át a hengernek az n ramács

mögött fekvő tágasabb kifúrásába juthat, hogy a ramácsot előre ló-dítsa. Miután a beáramló levegő a ramácsnak mozgatása révén némi ellentállást legyőzni kényszerül, az ellentállás a golyóval szemben is érvényesül, a mi, a golyónak, a tok baloldali szűkített lapjára való odaszorítása által nyilvánul. Természetes dolog, hogy ezzel az L csatornának föltétlenül tökéletes elzárása is jár. A mint a munkaramács utjában annyira előrehaladt, hogy az m kibocsátó nyílást megnyitja, az ml nyílást pedig egyidejűleg elzárja, a járat váltása következik be. Miután ugyanis a jobb-felől beáramló nyomó-szer már nem találkozik ellentállással s így szabadon távozhatsz, a golyóra bal-felől ható nyomás is megszűnik. A zárolás bal-felől meglazulva, a betóduló nyomó-szer gll -en át az n munkaramács elé kerülhet. Azon ellentállás, a mely e közben a nyomó-szer ellen hatásba lép s mely a golyót is befolyásolja, ez a vezető tok jobb-oldali szűkítéséhez szorosan hozzásimul, a mi által az ll csatornának tökéletes elzárását végzi. (L. a 2. sz. rajzot.) Tehetetlenségénél fogva a munkaramács járatát bevégezi, hogy utánna rögtön kezdő állásába visszaló-dittassék. A mögötte levő levegő m nyíláson át a szabadba jut. Mihelyest a visszafelé haladó ramács ml -t megnyitotta és m -et lezárta, a levegő bal-felé távozik, a jobb-oldal-felé ható nyomás behatása alól a golyót felszabadítja, zárolását meglazítja és a levegőnek a gll csatornába való jutását megengedi. Innen a levegő ismét a ramács mögé lép, ellentállással találkozik, a golyót a vezető tok baloldali szűkítéséhez hozzászorítja a mi által L -et tökéletesen elzárja. A munkaramács erről újra kezdi mozgását. A ramács előtt levő levegő az ml nyíláson át, a szabadba távozik.

A „Westfalia“ sinnyereg. (L. a becsatolt rajzot.) Lapos dőlésű fekveteken, a hol a fejtés közben termelt meddőt rendszerint közönséges csillékben szállítják a berakás helyére, a csillék kiürítését, egyszerűen az által végezik, hogy azokat hosszanti oldaluk és a berakás helye felé buktatják. A gyakorlati dolgokban járatos szakember tapasztalásból tudja, hogy a meddővel megrakott csilléknek ilyen döntése, különösen ott, hol hosszú és alacsony csilleszkekrények használatosak, sok nehézséggel és különösen sok erő pazarlásával jár. Ezeken a nehézségeken kíván a „Westfalia“ Armatura- és Gép-gyár Gelsenkirchenben segíteni az által, hogy oly sinnyeret szerkesztett, a mely a meddővel megrakott csilléknek hosszanti oldaluk felé való döntését megkönnyíti és minden oly helyen könnyen és kényelmesen szerelhető, a hol a berakás-anyagnak a csilléből való gyors kirakása kívánatos. A külföldi szaklapok elismerőleg nyilatkoznak a szállítás ezen egyszerű és a gyakorlatban már is igen jól bevált segítőjéről. A becsatolt rajzból, a szóban forgó sinnyeregnek szerelése és alkalmazás módja igen jól kivehető. A »Westfalia-sinnyereg« 100

mm. magas és rendszerint 2300 mm. hosszú pótló sindarabból (a) áll, a mely (d) kajmók és (c) ékek segítségével, a vágánynak azon sinjére lesz ráerősítve, a mely a csille döntés-oldalától elesik. A nyeregnek talpa kissé ferdén van állítva úgy, hogy nem áll pontosan a sin feje fölött, hanem a vágány közepe felé kissé behajlik. Ez azért van így, mert ellenkező esetben a nyomtávolság a nyereg feltevése által valamivel megnagyobbodnék és a csillének a nyeregbe való feltolása közben, annak kisiklása következne be. A nyereg rézsútfekvő (b) karjára való feltolása alkalmával, a csille kissé oldalra hajlik és buktatása nehézség nélkül megtörténhet. A méretezés úgy van megválasztva, hogy a csille feltolását és döntését egy munkás könnyen megbírja. Ezen sinnyereg nyitható oldalakkal bíró állványos kocsi használatát is megengedi. A csille szek-

rénye ez esetben az állvánnyal szorosan össze lehet kötve, miután a nyeregbe feltöltött csille oly ferde állásba jut, hogy a kiürítés minden nehézség nélkül megtörténhet. A sinnyereg öntött-aczélból és minden szokásos sinkeresztszelvénynek megfelelően készül. (Der. Bergbau. 1908. 12. sz. Eredeti rajz.)

Köszén- és érczelőkészítés.

Megadott szabadalmak. 41693. I. sz. Wagner Bernhard kereskedő Berlinben. Berendezés vízben oldható kötőanyaggal készült briketteknek az időjárással szemben a kötőanyag elkokszolásával történő ellenállóvá tételére. Pótszabadalom a 33322. sz. szab.-hoz. II/a. oszt. 1907. okt. 23. (Bp. K. 1908. 73. sz.) — 41705. I. sz. Fraser James Johnston gyáros Dumfriesben. Ujítások őrlő- vagy zúzó-malmokon. X/j. oszt. 1907. aug. 6. (Bp. K. 1908. 75. sz.)

Bányajog.

Az új törökországi bányatörvény mely az 1906. ápril hó 6-án kelt császári Irádeával (1324. Sepher 14. török időszámítás) kiadva, az 1887. évi régi bányatörvény helyébe lépett (1304. t. sz.) új állapotokat teremtett Törökország bányászkodása terén. A régi törvény a bányászati ipar tilalmazásához nagyon hasonlított. Az új bányatörvény nemzetközi befolyások behatása alatt létesült és kétségtelenül nagy haladást jelent, bár ebben is előtérbe lép a külföldiek bányászati tevékenysége megnehezítésére való törekvés. A törvényt magyarázatnak és a közhatósági felfogásnak még mindig tág tér van engedve. A törvény tíz fejezetre és 100. §-ra van osztva. I. A bányaművelet felosztása. II. Általános határozatok. III. Kutató eljárás. IV. A bányaművek engedélyezésének és üzemének feltételei. V. A bányatulajdonos jogai és kötelességei. VI. Bányarendészet. VII. A bányaművek felhagyása. VIII. Átmeneti intézkedések. IX. Felszíni bányamivelés. X. Különbefélék. (Bergrechtliche Blätter. 1908. 1—2. sz.)

Vaskohászat.

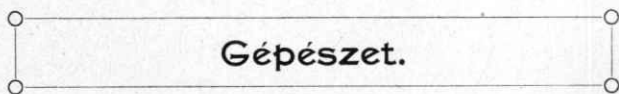
Vasnak elektromos úton való előállítás az „Elektrometall“ részvénytársaság eljárása szerint. A vasnak érczeiből való előállítás nagyvasolvasztóban történik, melybe csak annyi szenet adnak fel, a mennyit az ércnek redukálása okvetetlenül megkövetel. A megkivánt forróságot az által állítják elő, hogy 40—60 Volt feszültségű áramot megfelelően alakított vasból készült elektródák közvetítésével vezetnek keresztül a megömlesztett vason. Az elektródák a kemenczén kívül fekszenek és annak belsejével, falazott csatornában levő megömlött vas útján kapcsolatosak. A termelt gázokat a toroknál ekszhausztorok leszívják. A fent leszívott gázokat alul ismét belevezetik az olvasztóba, a hol szintén meleget fejlesztenek. A t. nyersvas előállítása, évi átlagban számítva 0.29 PS. fogyasztásával jár. (Der Ingenieur. 1908. 9. sz.)

Fémkohászat.

Vasat, cinket és ólmot együttesen tartalmazó érczek kohósítása M. Liebig eljárása szerint. (Ném. Birod. 40. a. (12) 196284. sz. szabadalma.) Az érczek fémes keverés-részeit (kevert érczek), kohósítá-

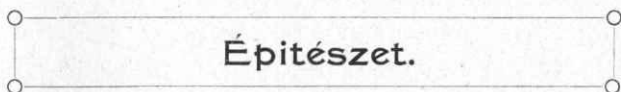
suk előtt pörkölő eljárásnak kell alávetni. A pörkölés útján előállított oxidok vasélegei redukálódnak. Maga az eljárás abból áll, hogy a pörkölés és redukálás által előkészített érczek olvasztására, a nagyolvasztó alsó részéhez hasonlóan alakított, fönt zárt, kazánszerű pestet használnak, a melyen fújtató szelet szorítanak keresztül. A pestben állandóan megömlesztett vasból álló fürdőt tartanak, a mit az által kapnak, hogy a pest adásának vasban való tartalmát, fémes vasnak, tiszta vasérczeknek stb. hozzáadása útján oly magasan tartják, hogy a vas az adásnak czinkben és ólomban való tartalmát fölülmulja. A megömlesztett és így a fürdőt képező vasnak olvadása által, vonatkozással a fürdő felületén, a többi, az adásban tartalmazott fémekké való redukciója következik be, mi közben az élegek okszigénje, a fölös szénanyagba megy át. Az ércben tartalmazott ólomnak egy része a folyós vas alatt gyűlemkezik össze, másrésze pedig ólomgözkök alakjában a czinggözkökkel együtt, a folyós vasból elillan. A fémgözkök a pest körül gyűrűalakban elhelyezett sűrítő kamarában felfogva, fémes alakban, folyós vagy por állapotban visszatermelhetők. A nem kondenzált fémgözkök az olvasztás gázainak társaságában távoznak és a szokásos módszerek bármelyikének alkalmazása útján hasznosíthatók. A vasat és az ólomnak egy részét, fém alakjában, időközönként lecsapolják. Ugyanaz történik a salakkal is, de csak akkor, ha nem képződik elég mennyiségben arra, hogy önmagától is állandóan lefolyhasson. (Essener Glückauf. 1908. 13. sz.)

Megadott szabadalmak. 41700. I. sz. Peterson Hugó mérnök-vegyész Berlin-Wilmersdorfban. Eljárás a denitráló hatás meggátlására a Gay-Lussac-abszorpciós-készülékben és a kamrateljesítmény növelésére kénsavnak a kamraeljárás szerinti előállításánál. IV.h.1. oszt. 1907. máj. 23. (Bp. K. 1908. 75. sz.)

Turbina-szivattyúk. Mueller H. Otto az »L' Éclair. electr.« 1907. folyamában „*Les nouvelles pompes-turbines*“ cím alatt, a szivattyúzógépek ezen újabbszerű alakjait tárgyalja. A turbina-szivattyúk, a dugattyús-szivattyúknál jobbak mert: egyszerű villámos hajtással mozgathatók, kevés helyet foglalnak el és igen nagy üzemi biztonsággal dolgoznak. A gyakorlat szempontjából igen nagy jelentőséggel bír azon körülmény, hogy a turbina-szivattyúk túlságos nyomásemelkedése teljesen ki van zárva. A nyomóvezetékbe beépített szelep segítségével, állandó nyomómagasság mellett a teljesítésnek 80—100% között való változását lehet elérni a nélkül, hogy a hatásfok csökkenése 10%-nál nagyobb lenne. A turbina-szivattyúk hatásfoka 5 PS teljesítő képesség mellett 60%, 100 PS teljesítő képesség mellett 80% körül van. A teljesítő képesség elérhető

legmagasabb értéke 85 $\frac{0}{0}$ -al adható meg. Idegen tárgyak a szerkezet belsejébe való jutásának megakadályozása végett, elővigyázati óvintézkedések, valamint a fel- és leszerelés könnyüségé, elengedhetetlen követelések. Az eddig épített összes turbinaszivattyúk radiális turbinák és a különböző rendszerek (Sulzer, Rateau, Lang, Kugel-Gelpcke stb.) egymástól főleg csakis az aksziális nyomás megszüntetésére irányuló módok szerint változnak. Legegyszerűbb módon van a kérdés a Worthington rendszernél megoldva. A turbinaszivattyúk hajtására jóformán kizárólag elektromotorokat használnak. A gőzturbinák erre a célra nem váltak be. Így az 1000 PS. teljesítéssel dolgozó gőzturbina pl. 50 $\frac{0}{0}$ -al több gőzt fogyasztana, mint a megfelelő erősségű ramáncos gőzgép. Gőzzel való üzem esetén e szerint tehát csakis a csekély helyfoglalás és az alacsony súly volnának azon tényezők a melyek a turbinák mellett való döntést megokolhatnák. (Der Ingenieur. 1908. 9. sz.)

A drótkötélpályák terjedése és építésük fejlődése. Németország legnagyobb drótkötélpályáit az Aumetz-Friede és a Differdingen vasgyárak létesítették. Elsőnek hosszúsága 10,8, a másodiké 13 km. Szállító képességük évi 6,5, illetőleg 10 millió, vagyis óránként 100, vonatkozással 120 t. vasércz. Építőjük a Pohlig J. czég Kölnben. A Bleichert czég a legutóbbi időben Argentínia kormánya számlájára, az Upulungos réz- és ezüstércz bánya termékeinek a kikötőbe való szállításának megkönnyítésére 33 km. hosszú drótkötélpályavonalat épített. Érdekes, hogy ezen drótkötélpályán élelmiszereket, üzemi szerelvényeket és üzemi anyagokat, póstát és korlátoltan személyeket is szállítanak. Eddig a szállítás öszvéreken történt, a mi tonna-kilométerenként átlag 3 K, körül került. Az új szállító-eszköz a szállítás költségeit, mint remélik, 3 fillérre fogja leszállítani. Legnagyobb lesz azonban az a drótkötélpálya a melyet Eichner W. Berlinben épít Samarkandban, az ott megalakult turkesztani szénbányatársulat megbízásából. Az új vonalak hosszúsága 87 km. lesz. Építkezés közben óriási nehézségeket kell leküzdeni. A nehézségeket a domborulat és az éghajlat viszonyai okozzák. A levegő hőmérséklete + 55 és — 20 C⁰ között változó. Magas hegyek, mély völgybevágások, pusztaságok és széles folyammedrek nagyon akadályozzák az építkezés zavartalan menetét. A pálya Eicher szabadalma szerint két-kötél-rendszerben épül. Évi teljesítő képessége 8—10 millió Puddal (128—160 millió kg.-al) van előirányozva. A függő csillék befogadó képessége 20 Pud (320 kg.); a szállítási sebessége olyan, hogy a 87 km. hosszú útvonal 9 óra alatt bejárassék. Az építkezés 1906. évben indult meg; befejezése

az 1908. év folyamán kell, hogy megtörténjék. (Essener Glückauf. 1908 8. sz. — Braunkohle. 1908. VI. éf, 50. sz.)

Közgazdaság.

Nemzetközi munkásbiztosító kongresszus. A hetedik nemzetközi munkásbiztosító kongresszus folyó évi október hó 12-én ül egybe Rómában. Mint az előkészítő bizottság az egyes államok érdekeltségeihez intézett köriratában megjegyzi, a kongresszus a betegség, munkaképtelenség, agg-kor, korai halál, baleset, ipari betegség és nem önkéntes munkanélküliség elleni biztosítás kérdéseit fogja felölelni. A kongresszus napirendjére ezenkívül a főbb rokonkérdésekre vonatkozó előadásoknak egész sorozata van kitűzve, mely előadásokat az illető kérdésben általánosan elismert tekintélyek fogják tartani. Megengedi ezenfelül az előkészítő bizottság, sőt egyenesen felszólítja a résztvevőket, hogy véleményüket az alább felsorolt kérdésekben még a kongresszus megnyitása előtt közöljék. Ezek a kérdések a következők: a munkásbiztosításnak egységes alapra fektetése, visszaélések és színlelések a betegség-bejelentés körül, baleset-elhárítás és gyárfelügyelet, az állam hozzájárulása agg-kor-, rokkantság-, özvegy- és árva-segélyező-pénztárak létesítéséhez. A beérkező vélemények közzétételét vagy tárgyalását a bizottság magának tartja fenn. (Magyar Nemzetgazda. 1908. 13. sz.)

A Nicholson gyár tőkeemelése. Annak idején jeleztük, hogy a „Nicholson“ gépgyár részvénytársaság igazgatósága a vállalat részvénytőkéjét szaporítani akarja. A vállalat igazgatósága ezt a tervét most meg is valósítja, a mennyiben az április 11-ikére összehívott közgyűlés napirendjére kitzúta a két millió koronányi részvény-tőkének három millió koronára való felemelését. A tőkeemelés pénzügyi munkálatait a Magyar Általános Hitelbank végzi. (P. N. 1908. 77. sz.)

Olaszország vasiparáról az utolsó termelési statisztika 1904. évre vonatkozik, a mely évben Olaszország területén hat mütelepen gyártottak öntött vasat. Ezen mütelepeken 1729 férfi és 30 női munkás dolgozott. A termelés 89340 t. öntött vas és 28258 t. másodöntésű vas volt. Kovácsolt vasat és aczélat 77 gyárban állítottak elő, melyekben 181335 t. kovácsolt vasat és 177086 t. aczélat termeltek. A vasipar főleg Olaszország következő vidékein otthonos: Genua (6192 munkás), Perugia (3002 munkás), Nápoly (1457 munkás), Turin (1898 munkás), Breseia (1108 munkás) és Livornó (1096 munkás.) (Közgazdasági Értesítő. 1908. 13. sz.)

A vas- és aczélrak további hanyatlásának megakadályozására New-Yorkban nemzetközi egyezmény létesítésén fáradoznak. Állítólag nagyobb németországi művek is bejelentették csatlakozásukat. (D. Bwks Ztg. 1908. 74. sz.)

□ □

HIREK

Miniszteri köszönetnyilvánítás. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a *vajdahunyadi m. kir. vasgyári hivatalnak*, a mely a *gyalári* állami elemi iskolai tanulók felruházására és tankönyvek beszerzésére 443 koronát adományozott, őszinte elismerését és köszönetét nyilvánította. (Bp. K. 1908. 74. sz.)

A kormány vasbányát vásárol. A Pesti Napló (1908. 78. sz.) hírül adja, hogy a kormány Osten-Platten grófnétól három millió koronáért megvásárolta a *Facset* mellett levő polyani vasbányát. Hozzáértők a bányavételt jó üzletnek tartják.

A gölniczbányai vas- és fémipari szakiskolában, ha elég jelentkező lesz, április hó 30-ikán kazán-kezelői tanfolyamot nyitnak. (Sz. L. 1908. 37. sz.)

**Az államvasúti műhelymunkások munkaidejének leszál-
litása.** A kereskedelemügyi miniszter az államvasútak igazgatóságá-
hoz rendeletet intézett, a melylyel az államvasúti műhelymunkások-
nak eddig tiz órában megszabott munkaidejét a munkabérek és az
általa már a mult évben megengedett egy és fél órai déli pihenő
időnek érintetlen hagyásával kilencz és fél órára szállította le. Ez a
munkások régen hangoztatott kívánságának teljesítését jelenti. (Bp.
K. 1908. 75. sz.)

A rádiumról Nagyváradon a *Szabad Iskola* legutóbbi estéjén
érdekes felolvasást tartott *Szilárd Béla dr.*, a magyar közoktatási kor-
mány ösztöndijas kémikusa és a párisi *Curie*-laboratórium asszisztense.
Az előadó háromszáz főnyi intelligens közönség előtt ismertette a
legújabb rádium-elméleteket, a melyekkel a nyugaton napjainkban a
világrendezkedésnek és a szerves életnek titkait igyeksenek meg-
fejteni. Ezekhez csatolta a fiatal tudós saját elméleteit, a melyek
Poincarének, a világhírű francia tudósnak figyelmét is ráirányították
a magyar kémikusra. *Szilárd dr.* érdekes kísérleteket is mutatott be
negyvenezzer frank értékű rádiummal, a melyet a *Curie*-laboratóriumból
erre a célra magával hozott. (Bp. H. 1908. 79. sz.)

Közgazdasági hírek. A magyar állami vasművek kereskedelmi
képviselőtével eddig a Juhos és Társa budapesti és bécsi czég volt

megbizva. A szerződéseknek a folyó év végén való lejártával, azokat nem fogják megújítani és az állami vasművek külön kereskedelmi osztályban, saját számlára fogják a kereskedelmi üzleteket lebonyolítani. — A *Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R. T.* a „Neue Freie Presse“ híradása szerint az 1907. évre 30 K. osztalékot fizet részvényenként (tavaly a részvényre eső osztalék 28 K. volt.) A társulat nagy beruházási programjának keresztülviteiére dolgozik és a folyó év bevételeiből több millió koronát fog erre a célra fordítani. Még a következő két év is valószínűleg a beruházások továbbfejlesztésével fog eltelni. — A *Ganz és Társa vasöntő- és gépgyár R. T.* márczius 20-án tartotta igazgatósági gyűlését, mely alkalommal az 1907. évre vonatkozó zárószámadást tárgyalta. Az 1907. év tiszta nyereségét a zárószámadás 1720489·83 K-val mutatja ki. A közgyűlést április 30-án fogják megtartani; részvényenként 160 K-át, az értékcsökkenési alap számlájára 300000 K-át, a tisztviselők nyugdíjalapjának javára 40000 K-át fognak javaslatba hozni úgy, hogy az alapszabályszerű jutalékok levonása után új számlára 273030·14 K-át fognak előírni. — A *magyar csavargyár R. T.* zárószámadása 1907. évre vonatkozólag 330000 K. nyereséget mutat ki. A tartalék a 400000 K-át meghaladja. A részvénytőkének egy millió koronával való felemelését tervezik. — A *Kanczer-féle ólomáru gyár R. T.* múlt évi üzletét jelentékeny veszteséggel zárja. A legközelebb megtartandó közgyűlésen valószínűleg a vállalatnak leszámolását fogják javaslatba hozni. (U. Ma. 1908. 9. sz.)

Belgiumban a bányá- és kohómunkások béreit leszállítják. Brüsszelből híre érkezik, hogy a válságos viszonyok miatt a Sambre-terület Chaleroi vidékének összes művezetőségei a bányamunkások béreit 10 százalékkal, a belga vasgyárak pedig a kohómunkások béreit 10—20 százalékkal leszállították. A bérek csökkentésére vonatkozó ezen intézkedés április hó 1-vel életbe lépett. (Deutsche Bergwerks-Zeitung 1908. 72. sz.)

A porosz bányakincstár szénbányaakciója. A Ver. Glabeck bányán a porosz bányakincstár 80 kokszozó kemenczének felállítását rendelte el. Ezek lesznek a Ruhrkerület első kincstári kokszozó kemenczéi. A porosz bányakincstár a kocsz és a melléktermékek eladásából szénbányászata jövedelmezőségének fokozását várja. (Deutsche Bergwerks Zeitung. 1908. 72. sz.)

A gyémántpiac válsága. Amsterdamból táviratozzák a Pesti Naplónak (1908. 77. sz.), hogy a gyémántpiac válsága következtében a gyémántcsiszolók alighanem befogják szüntetni üzemüket. Ha ez bekövetkezik 7500 csiszoló-munkás marad kereset nélkül.

Szénrekutatás Ausztriában. Oderberg, Bruchna és Dzeditz környékén valamint Karvin területén a »Witkovitzer Bergbaugesellschaft« és a »Gr. Moenich-Larich«-féle bányagazgatóság szénre kutató mélyfúrásokat állítottak üzembe. A telepek várható mélységfokvése 600—800 m. körül van. (U. Ma. 1908. 9. sz.)

Új gazdag aranyérczelet a Szierra Nevadában. Londonból jelentik a Budapesti Hirlapnak (1908. 79. sz. márczius 31-én), hogy a Daily Chronicle-hoz Szan-Francziskóból érkezett híradása szerint a Szierra Nevadában, Reno várostól hatvanöt kilométernyire, három kutató gazdag aranyérc-előfordulást tárt fel. Ez, három héttel

ezelőtt történt és alig egy-két nappal később már hétszáz vasúti munkás volt ott, a kiket annyira elfogott az aranyláz, hogy munkájukat abbanhagyták és elindultak aranyat keresni. Csakhamar minden oldalról ezer meg ezer ember özönlött oda és ma már hatalmas város áll ott, a melynek százezer lakosa van. A város neve Rawhide. A telkek ára mesés módon emelkedett. A város környékének értéke eddig negyvenezer dollár volt, ma pedig már tizenöt millióra emelkedett.

Uj alagút. Szt.-Gallenből sürgönyzik az Ujságnak, hogy márczius 31-én sikerült az építés alatt levő Bodensee-Toggenburg vasútvonal mentén levő Ricken-alagút a t az ellenkező oldalon áttörni. A vasútvonal a Bodeni-tó környékét összeköti Svájc belsejével. (Az U. 1908. 79. sz.)

Munkásmozgalmak.

A kolorádobeli Denverben, mint egy new yorki távirat jelenti, a bányamunkások dinamit-merényletet követtek el Wells bányáigazgató ellen. A munkások már az ősszel sokat zavarogtak, a minek már akkor sok erőszakoskodás és több dinamit-merénylet volt a következtében. Különösen nagy gyűléssel viseltettek Wells igazgató ellen, a ki a nagy bányász-sztrájk alkalmával maga rendelkezett a csapatokkal. Az unionista munkások haragját főképpen akkor vonta magára, a mikor elfogott 3 munkásvezért, a kiknek pörét az ősszel tárgyalták Idahobán. Ezért bosszút forraltak ellene a munkások. A minap föl akarták dinamittal robbantani Wells lakását. A merényletet végre is hajtották, de Wells néhány könnyebb sérülés árán megmenekült. A hatóság attól tart, hogy a merényletet az erőszakoskodások újabb sora fogja követni, miután a bányamunkások körében ismét nagy az izgalom. A rendőrség kiderítette, hogy ez a merénylet csak bevezető akciója volt egy nagyobb szabású összeesküvésnek. (Bp. H. 1908. 80. sz.)

Balesetek.

Az Union Pacific vasút hannahai kőszénbányájában, a napokban **bányagázrobbanás** történt, melynek következtében hét munkás szerencsétlenül járt. Mentőcsapat ment segítségükre; ekkor újabb robbanás történt. A **beomló tömeg** az egész mentőcsapatot **eltemette**. Attól félnek, hogy az egész mentőcsapat elpusztult. (Bp. H. 1908. 79. sz.)

Hözlekedés.

A dobsina—igló—poprádi vasut. Gömör vármegye tavaszi közgyűlésén a dobsina—poprádi vasut céljaira a megye 400.000 koronát szavazott meg. A vasut építéséhez Dobsina bányaváros 2 millió koronával, Poprád város 250000 koronával, Koburg Fülöp herczeg 700000 koronával fog hozzájárulni. Ezenkívül nagyobb összeget fognak megszavazni Igló, Eger és Putnok városok is. Az új vasut egyik szárnyvonala Dobsinától ágazna Igló felé. Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter rendeletére, szombaton délelőtt 11 órakor nagyobb tanácskozmány volt a poprád—dobsinai vasut ügyében, miután Gömör- és Szepes vármegyék között valóságos harc folyik már évek óta, hogy melyik vonalat építsék ki: a dobsina—poprádit, vagy az igló—betlérít. (Az U. 1908. 77. sz.)

A Magyarhoni földtani társulat április hó 1-én, szerdán, d. u. 5 órakor, az egyetem ásványtani intézetében ülést tartott, a melynek tárgysorozata a következő volt: 1. *Sigmond Elek dr.* A talaj elmálásáról és a mineralógiai talajelemzés hasznosságáról. 2. *Schréter Zoltán* A pilis-borosjenői mélyfúrás geológiai szelvénye. 3. *Vogl Viktor.* Két dunántúli paleogén lelőhely faunájáról és stratigrafikai helyzetéről.

Műszaki Szemle című szaklap indult meg *Lázár Albert* gépészmérnök szerkesztésében.

Kérdések és válaszok.

S. J. Kapnikbánya.

A bányaiskolai rendszabályok 1. §., 2. §. 3. b) pontja és 3. §. IV. része nem ismernek külön fémkohó- és külön vas-kohónövedékeket, hanem egyszerűen kohászokról s kohász-szaktanfolyamokról intézkednek; a végzési bizonyítvány sem tesz különbséget a két szakot végzettek között, a miből következik, hogy a bányaiskola végzett kohászönvedékei mindkét kohászati szakra egyformán vannak képesítve. Mindakét szaknak külön megjelölése tehát fölösleges s elegendő, ha a »kohászati« szak végzése van a képesítés rovatban feltüntetve, a mennyiben a bemutatott végzési bizonyítvány a részletkérdésekről a felvilágosítást úgyis megadja.

Allást-közvetítés.

Pályázatok.

A nagybányai m. kir. bányai igazgatóság 1908. márcz. 14-én 1009. sz. a. pályázatot hirdet, a bányai igazgatóság mellé rendelt számvevőségénél évi nyolczszáz (800) korona segélydíjjal javadalmazott pénzügyi számgyakornoki

állásra. Oly pályázók, kik a selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskolát végezték, előnyben részesülnek. A kérvények a m. kir. pénzügyminisztériumhoz címezve, a pályázatnak a »Pénzügyi Közlöny«-ben való megjelenésétől számított 2 hét alatt a m. kir. bányai igazgatósághoz Nagybányán nyújtandók be. (*1264. 1009. Bp. K. 1908. 74. sz.)

A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola ásvány-földtani, bányavegytani, építésztani és I. géptani tanszékénél betöltendő, a X. fizetési osztálynak megfelelő évi egyezerhatyszáz (1600) korona fizetéssel, az 1904. évi I. t.-cz. alapján járó négyszáz (400) korona személyi pótlékkal, négyszázhusz (420) korona lakáspénzzel és ötvennégy (54) ürköbméter tüzfajárandósággal javadalmazott tanársegédi állásra a főiskola ezidőszerinti rektora, Selmeczbányán, f. évi márcz. hó 26-án pályázatot hirdet. A kérvény a pénzügyminisztériumhoz címezve, a pályázatnak a Pénzügyi Közlönyben való megjelenésétől számított két hét alatt a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola rektorához nyújtandó be. Az I. géptani tanszékénél megüresedett tanársegédi állásra csakis okleveles vas-kohómérnökök tarthatnak igényt. (*1303. Bp. K. 1908. 76. sz.)

Közérdek.

⊙ A bányász- és kohász-altisztek alakulóban lévő ⊙

országos egyesületének ügyei

mint a

„Jó Szerencsét“

I. évfolyamának

9. SZ.

külön melléklete.

Jegyzőkönyv.

Felvétellett Körmöczbányán a f. év márczius 25-én a helybeli polgári kör olvasótermében megtartott fiókegyesületi értekezlet alkalmával. Jelenvoltak: Elnök Andrási József id., jegyző Paskó Imre, pénztáros Oszvald János. Tagok: Jávorik László, Policsek Ignác, Mráz János, Flóra Ignác, Hummel Venczel, Mikuska János, Polinák Ferencz, Palencsár Márton, Lukács József, Gröbl Mihály, Záhorszky József, Misztrik János, Keresztény István, Glodics Antal, Müllmann Róbert, Nemes István. 19 t.

Tárgy: Az elnök szívélyesen üdvözölvén a jelenlevőket s „Jó Szerencsét“ kívánással a gyűlést megnyitja. Az elnök indítványozza, hogy Gindl István volt szervezőbizottsági elnöknek, az egyesület szervezése körül kifejtett munkásságáért jegyzőkönyvi köszönet nyilváníttassék és Kellner Aurél az egyesület élén mint elnök szívből üdvözöltessék. A gyűlés egyhangulag hozzájárul és Kellner Aurélt mint elnököt a szervezés élén örömmel látja és szívből üdvözli. Az elnök bejelenti, hogy Bielik Miksa fiókegyesületi jegyző áthelyeztetése miatt tisztségéről leköszönt s indítványozza, hogy a gyűlés helyébe egy új jegyzőt válasszon. Az elnök indítványára a gyűlés egyhangulag Paskó Imre ideigl. jegyzőt választja meg. Az elnök felkéri a tagokat, hogy határozzák el, hogy az országos gyűlés hol tartassék meg. A gyűlés az elnök indítványára elhatározza, hogy az országos gyűlés Selmeczen tartassék meg s a központ is Selmeczen legyen. Az elnök a „Jó Szerencsét“ szaklapból vett felhívás alapján kéri a tagokat, hogy a belépti valamint a tagsági díjakat fizessék be, hogy az összeg e hó 28-ig a központi pénztárba beküldhető le-

gyen. A tagok a felhívást magukévé téve, a szükséges összeget befizetik. Az elnök indítványozza, hogy a tagok a helybeli fiókegyesület pénztárába is az egyes szükségletek fedezésére havonként bizonyos összeget fizessenek. A gyűlés 20 fillérben állapítja meg a havi díjat. Flóra Ignác indítványozza, hogy az alapszabálytervezet áttanulmányozás és netaláni módosítás végett egy megválasztandó 4 tagu bizottságnak adassék ki, hogy azt a legközelebbi gyűlésen véleményével együtt terjessze elő, hogy az még az orsz. gyűlés megtartása előtt a központnak beküldhető legyen. A gyűlés hozzájárul az indítványhoz s az alapszabálytervezet áttanulmányozására Hummel Venczel, Palencsár Márton, Lukács József és Misztrik János tagokat választja meg. Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére két tag megválasztását kéri. A gyűlés Jávorik László és Flóra Ignác tagokat választja meg. Az elnök bejelenti, hogy az ide áthelyezett Misztrik János kohófelvigyázó fiókegyesületi taggá való felvételét bejelentette. A gyűlés örvendetesen tudomásul veszi. Flóra Ignác tagtárs indítványozza, hogy esetleges kiküldési költségeket a központi pénztár fizesse. A gyűlés egyhangulag elfogadja az indítványt s hozzá fűzi, hogy ez az alapszabálytervezet megfelelő §-ába is felvételessék.

Több tárgy nem lévén, az elnök köszönetet mond a tagoknak szíves megjelenésükért s „Jó Szerencsét“ kívánva, a gyűlést bezárja.
K. m. f.

Andrási József, elnök.

Paskó Imre, jegyző.

Hitelesítjük: *Flóra Ignác. Jávorik László.*

Jegyzőkönyv.

Felvetetett Selmezbányán, az alakulóban lévő bányász és kohászaltisztek országos egyesülete selmeczi fiókjának ülésén 1908. évi márczius hó 28-án.

Jelen voltak: Kellner Aurél idl. elnök, Tihanyi Károly alelnök, Gindl János pénztáros, Ballay János segédtitkár, Matejka Gyula segédjegyző, Gindl József házigondnok, Urbán Vilmos, Klinger Béla, Honek Ignác, Pokorny Antal, Pischl László, Riedl Ferencz, Hrntsár Sándor, Rudnay Adolf, Urbancsok József, Szabó Ferencz, Fényes János, Drozdják Ágoston, Bohács János, Bocsák István, Szepesi Lajos, Szép János, ifj. Ried Ferencz. Kellner Aurél idl. elnök szívélyesen üdvözlí a megjelenteket, jegyzőnek távollétében Matejka Gyula segédjegyzőt hívja fel a gyűlés jegyzőkönyvének vezetésére s

az ülést megnyitja. 1. Az ideiglenesen megválasztott elnök a közgyűlésnek tudomására hozza, hogy Gindl István m. kir. kezelő-segédtitst az egyesület volt elnöke, elnökségéről való lemondását bejelentette s felolvastatja a lemondó levelet. A gyűlés a lemondást részint örvendetes, részint sajnós tudomásul veszi; sajnósan azért, mivel körünkből oly hamar távozott. Az egyesület eddigi vezetésével tanusított fáradhatlan buzgóságáért az értekezlet hálás köszönetet szavaz, s ezzel kapcsolatban a megelőző gyűlés határozata szerint a volt elnök lemondásának beérkeztéig ideiglenesen megválasztott elnököt, valamint a pótlólag megválasztott segédtitkárt, segédjegyzőt és házgondnokot tisztségükben véglegesíti. 2. Az ekkép már véglegesített elnök a közgyűlésnek tudomására adja, hogy az abrudbányagurárosi fiók megalakulását már bejelentette s az országos egyesület megalakulását Selmezbányán kívánja megtartani; felolvastatja a fent említett fióknak jegyzőkönyvét s ezzel kapcsolatban megemlíti, hogy az 1. Erdélyrészi sóbányászati altisztek marosujvári fiókja 11; 2. Ig-lóvidéki osztály bánya-pörkölőtelep altisztszejnek bindtbányai fiókja 31; 3. Felsőbányai bánya- és kohóaltisztek felsőbányai fiókja 10; 4. Fernezélyi bánya- és kohóaltisztek alsó-fernezélyi fiókja 14; 5. Kör-möczbányai bánya- és kohóaltisztek körmöczbányai fiókja 28; 6. Zalatnai altisztek zalatnai fiókja 20; 7. Mizsérfa-Mátranováki altisztek mizsérfai fiókja 22; 8. Salgótarjáni köszénbánya altisztszejnek salgótarjáni fiókja 23; 9. Selmezbányai bánya- és kohóaltisztel selmeczi fiókja 71; és 10. Abrudbánya-gurárosi altisztek abrudbányai fiókja 6 tagot számlál. E tiz fiók közül a marosujvári Budapesten, a felsőbányai, zalatnai, mizsérfai, selmeczi, körmöczi és abrudbányai Selmezbányán kívánja az alakuló gyűlés megtartását. A gyűlés a 10-ik abrudbánya-gurárosi fiók megalakulását örvendetes tudomásul veszi. 3. Elnök indítványozza, hogy kéressenek fel a fiókegyletek az iránt, mely időre óhajtják a megalakuló gyűlés megtartását? A közgyűlés az indítványt elfogadja, de a felkérésben a fiókok értesíttessenek arról is, hogy a selmeczi fiók a maga részéről a megalakulást június 28—29 napjaira tervezi és az egyes fiókok hozzá szólását kéri. 4. A marosujváriak által beadott átirat ismertetése és tárgyalása. A gyűlés tárgyalás alá vette az átiratot s az egyes pontozatokra a választ levélileg megadni határozza.

Indítványok: Tihanyi Károly alelnök indítványozza, hogy Lit-schauer Lajos kir. főmérnök úrnak a „Jó Szerencsét“ szaklap szerkesztése körül kifejtett fáradhatlan tevékenységeért — tolmácsolva volt elnökönknek levelében kifejezettek — jegyzőkönyvi köszönetet szavazzon. A gyűlés az indítványt elfogadja s hálás köszönetét fejezi ki. Több tárgy nem lévén, az elnök, a jegyzőkönyv hitelesíté-

sére Urbancsok József és Rudnay Adolf tagokat kérve fel, a gyűlést berekeszti.

K. m. f.

Matejka Gyula s. k. s. jegyző. *Kellner Aurél* s. k. elnök.

Hitelesítjük: *Rudnay Adolf* s. k. *Urbancsok József* s. k.

□ □

A pénztárnyilvános nyugtatója.

A magyar bányászati és kohászati altisztek alakulóban levő országos egyesületének pénztárába 1908. évi tagsági díj fejében befizettek 1 koronát: Riedl F., Haláth J., Stefánka T., Szokol Gy., Pokorny Antal, Donoval J., Páles P., Marosi A., Kriszta J., Urbán V., ifj. Riedl F., Lochschmidt Gy., Szászik J., Bocskák J. A körmöczbányai fiók 1908. évi tagsági és felvételi díj fejében befizetett 41 koronát névjegyzék kíséretében.

Tisztelettel felkérjük a felsőbányai valamint a marosujvári fiókokat, miszerint az 1908. évre járó tagsági és felvételi díjakat névjegyzék kíséretében beküldeni sziveskedjenek annál is inkább, miután az országos egyesület tagjainak létszámát összevonnai óhajtanók. Felkérjük továbbá Grofcsik János urat Aranyidán, miszerint postautalványon küldött 13 korona tagsági díjról szóló névjegyzéket minél előbb beküldeni sziveskedjék.

Kellner Aurél, elnök.

Gindl János, pénztáros.

○ ○

====○

Lap zárása: 1908. ápr. 2. d. u. 5 óra.

====○

TARTALOMJEGYZÉK.

Cotta Bernhard emlékezete. — *A bányásziskolák szervezésének kérdéséhez.* — *Tndomány-Gyakorlat:* A Haniel és Lueg-féle kastpihentetők. — *Szemle:* Bányamívelés. — Köszén- és érczelőkészítés. — Bányajog. — Vaskohászat. — Fémkohászat. — Gépészet. — Építészet. — Közgazdaság. — *Hírek.* — *Munkásmozgalmak.* — *Balesetek.* — *Hözlekedés.* — *Irodalom.* — *Hérdések és válaszok.* — *Állást-közvetítés.* — *Hözérdek.*